

**Gyártás'08 konferenciára
2008. november 6-7.**

Ipari jelölő lézergépek alkalmazása a gyógyszer- és elektronikai iparban

Szerző: **Varga Bernadett**, okl. gépészmérnök,
III. PhD hallgató a BME VIK ET Tanszékén és
a Trodimp-R Kft műszaki szaktanácsadója
varga@ett.bme.hu, www.lasertanacsado.hu
varga.bernadett@trotec.hu, www.trotec.hu

Budapest
2008

Kutatási témák

1. Áramköri lemezek lézersugaras jelölésének módszerei

- új mérési technológia alkalmazása
- mérőberendezés fejlesztése
- a különböző gyártóktól érkező áramköri lemezek automatikus szétválogatása
- a lakréteg lézersugaras jelöléséhez a megfelelő lézer megmunkálási paraméterek automatikus kiválasztása a mérőeszköz segítségével

2. Az üvegampullák nyakának kikönnyítése lézersugaras jelöléssel

- új alkalmazási technológia fejlesztése
- üvegampullák falának kikönnyítésére gravírozási műveletet alkalmazása mechanikus karcolás helyett
- az üvegampullák nyakának törésének optimalizálása

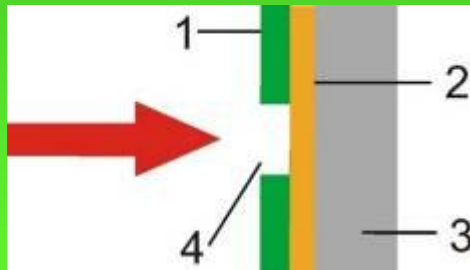
Az áramköri lemezek jelölési módszerei

Áramköri lemezek lézersugaras jelölésének módszerei

Két jelölési módszer ismert:

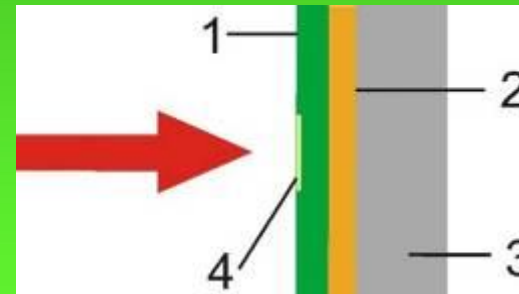
1. vagy a lakkréteg elszínezésével, a lézersugárral csak néhány mikron mélységig hatolnak le a rétegbe, vagy
2. rétegeltávolítással, mely során teljesen eltávolítják a lakkréteget a rézrétegig a kód rajzolatának megfelelően.

Rétegeltávolítás:

1. forrasztásgátló lakkréteg
2. rézlemez
3. vezető és szigetelő rétegek
4. eltávolított réteg

Színezés:

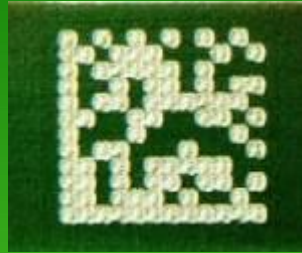
1. forrasztásgátló lakkréteg
2. rézlemez
3. vezető és szigetelő rétegek
4. elszínezett réteg

Jelölésre alkalmas ipari lézer berendezések

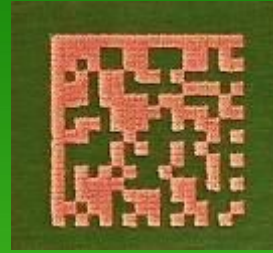
Az elektronikai iparban 3 különböző ipari lézerforrás terjedt el a forrasztásgátló lakkrétegre jelölésére:

1. A lakkréteg **elszínezésére** leggyakrabban **CO₂ lézerforrások**at alkalmaznak, a berendezés **egyszerűsége**, **alacsony beszerzési és fenntartási költsége** miatt. A CO₂ lézerforrás által kibocsátott lézersugár hullámhossza 10600nm.
2. A lakkréteg **elszínezése** történhet **UV lézerforrással** is, melynek hullámhossza 355nm. Az UV ipari lézerberendezések **beszerzési ára** igen **magas** és **fenntartásuk** is **költséges**, azonban ezzel a lézergéppel készült kódok jelölési minősége kiváló.
3. A rétegtávolításra az 1064nm hullámhosszúságú lézersugár a legalkalmasabb. A klasszikus felépítésű **Nd:YAG**, ill. **Nd:YVO₄** szilárdtest lézerforrás, vagy az új felépítésű **Ytterbium fiber lézer** berendezés alkalmas a rétegtávolításra. A **klasszikus felépítésű lézer** berendezések **beruházási és fenntartási költsége** igen **magas**. Ezzel szemben a **fiber lézergépek** igen **termelékenyek**, alacsony a beruházási költsége és a lézerforrásukat **hosszú élettartam** jellemzi.

Iparban alkalmazott jelölő lézergépek

1. ábra: 4x4 mm-es CO₂ lézerforással készült DMC (sor x oszlopok száma: 12x12)

2. ábra: 4x4 mm-es Nd:YAG lézerforrással készült DMC (sor x oszlopok száma: 16x16)

Mindkét esetben a pontos lézer megmunkálási paraméterek megválasztását, csak előzetes teszteléssel lehet meghatározni. Azonban, a gyártás során sokszor problémát jelent, ha az **alapanyag változik**. A változáson kell érteni a **forrasztásgátló lakkréteg vastagságának és/vagy anyagának változását**.

A különböző anyagösszetételű forrasztásgátló lakkrétegek nem egyformán nyelik el ugyan azt a hullámhosszúságú lézersugarat.

A jelölési folyamat eredményét nagy mértékben befolyásolják a forrasztásgátló lakk eddig keveset vizsgált, az anyagösszetételtől függő optikai tulajdonságai.

Jelölési problémák

Gyártás során gyakran előfordul, hogy a forrasztásgátló lakkréteg vastagsága az előírtól nagyban eltér. Az előzetes teszteléskor beállított lézer megmunkálási paraméterek nem minden rétegvastagságot és anyagot tudnak megfelelő minőségben megmunkálni.

Jelenleg egy megoldási módszer alkalmaznak ennek a problémának az elkerülésére. Egy adott áramköri lemezhez 2 vagy 3 különböző lézer megmunkálási paramétert állítanak be. Egy „gyengét”, egy „közepes” és egy „erős” jelölési beállítással készítenek kódokat a teszterületre.

Ezzel az a probléma, hogy ha gyakori a rétegvastagság, illetve anyagösszetétel változása, vagy különböző gyártóktól származik, de azonos rajzolatú áramköri lemezekre gyártanak, akkor sokszor mindegyik beállítással jelölni kell az adott áramköri lemez teszterületére. Mindez ciklusidő növekedéssel jár.

Forrasztásgátló lakkréteg vizsgálata

Ahhoz, hogy egy adott áramköri lemez forrasztásgátló lakkrétegét, egy adott lézersugárral, megfelelő minőségben eltávolítsuk, illetve színezzünk, ismernünk kell a forrasztásgátló lakkréteg fizikai és optikai tulajdonságait.

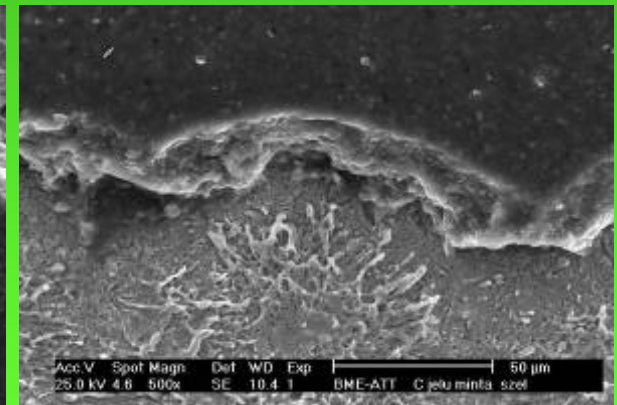
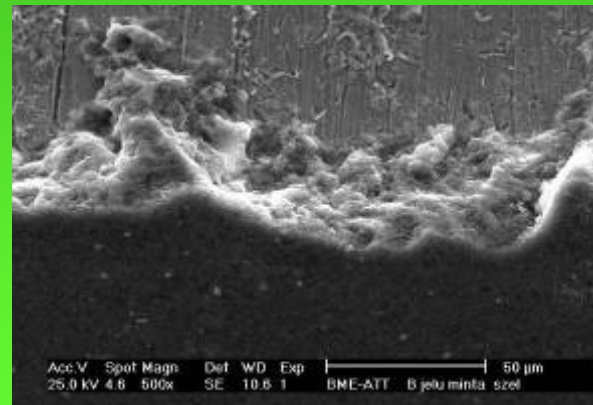
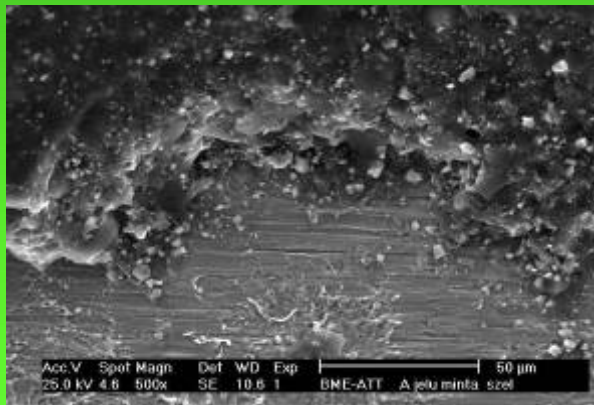
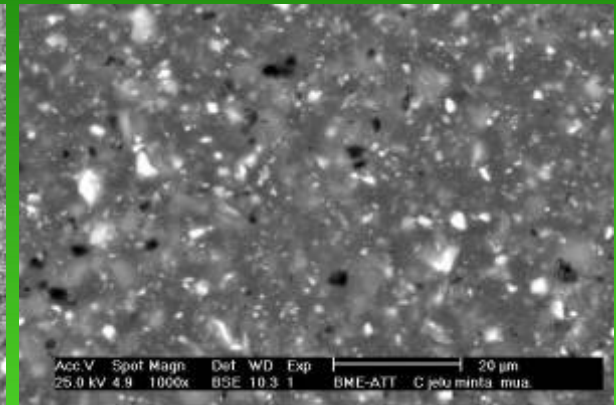
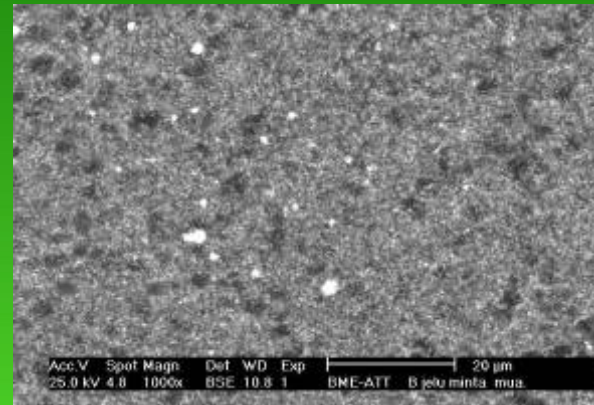
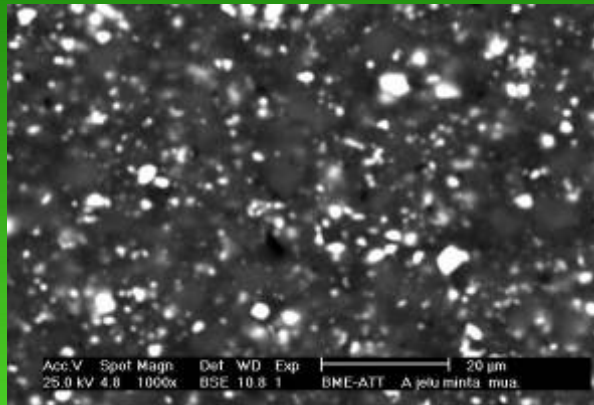
A forrasztásgátló lakkrétegének vizsgálatának lépései:

- az áramköri lemezből **keresztcsiszolat** minta készítése
- a réteg **vastagságának** mérése, h [μm],
- a réteg **anyagösszetételének** meghatározása,
- a réteg **felületének** vizsgálata (szemcseeloszlás, stb.),
- a réteg **abszorpciós** tulajdonságának mérése.

Mérési eredményekkel igazolható, hogy egy ismert anyagösszetételű és rétegvastagságú forrasztásgátló lakkréteghez hozzárendelhető a réteg abszorpciós értéke is.

Ha a réteg vastagsága változik, a réteg abszorpciós értéke is megváltozik. A különböző anyagösszetételű forrasztásgátló lakkrétegek abszorpciós értéke is eltérő, így egy ismert anyagösszetételű réteghez szintén rendelhető abszorpciós érték.

Rétegek felületének vizsgálata

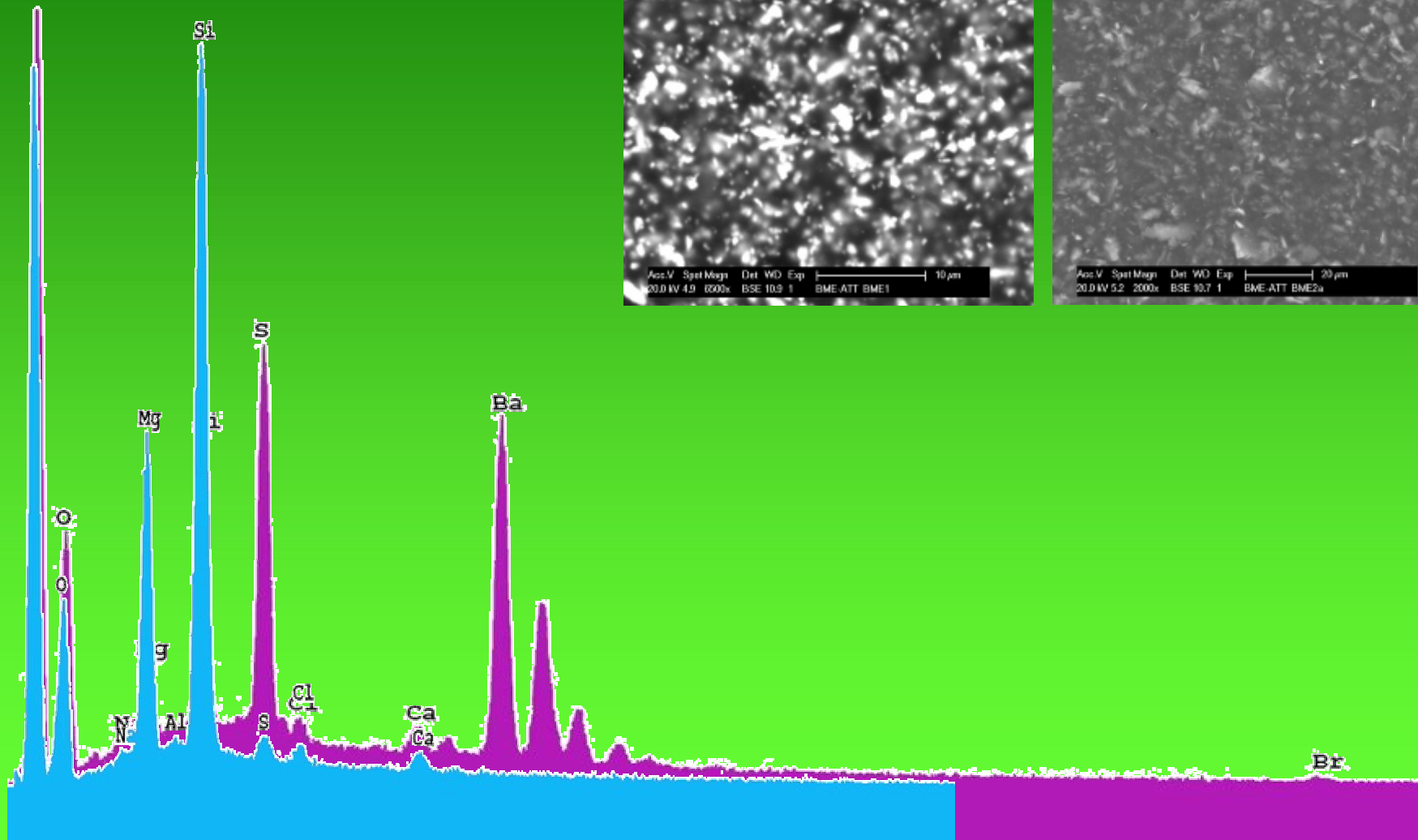
„A” minta

„B” minta

„C” minta

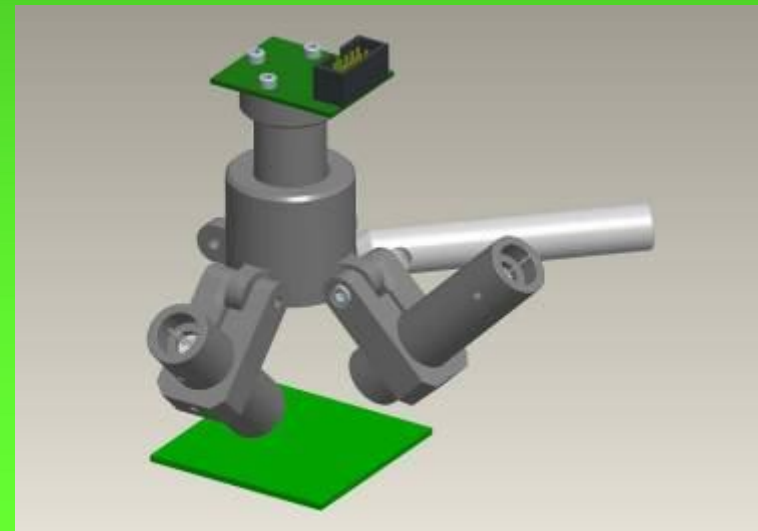
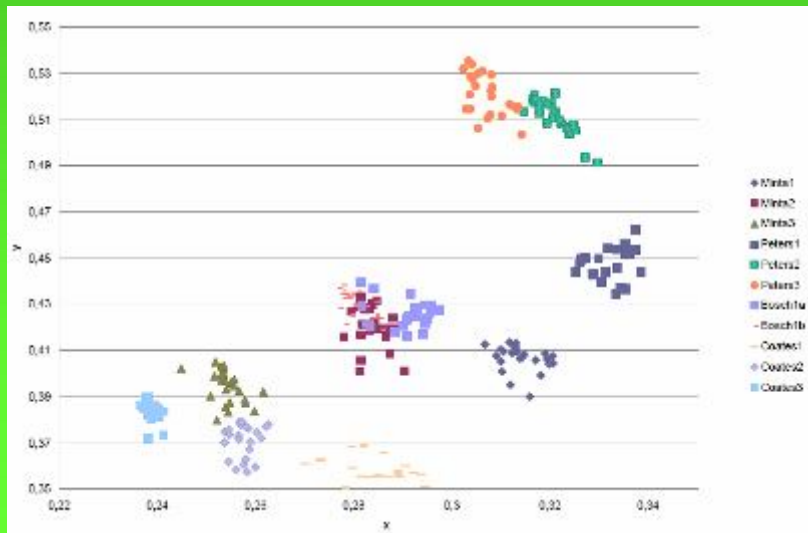

BME1-BME2

Elvégzett kísérletek – Mérési eredmények

- 9 különböző gyártótól származó áramköri lemez forrasztásgátló lakkréteg anyagösszetételének és anyagszerkezetének (szemcsefinomság és szemcseeloszlás) vizsgálata.
- Összesen 12 db minta áramköri lemezt vizsgáltunk az új mérőberendezéssel.
- A mérőkészülék egyszerű felépítésű és kis méretű, usb csatlakozási lehetőséggel, különálló szoftverrel. A lézergép szoftverével működtethető, készen van rá a program, a tesztelés folyamatban.

Az üvegampullák kikönnyítése

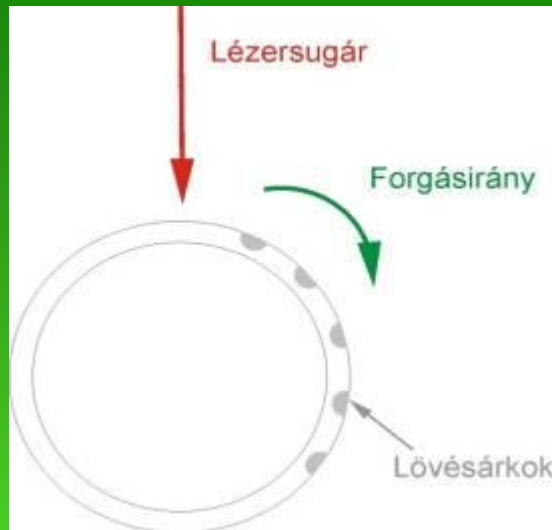
Az ISO 9187-es szabvány előírja a megengedett törőerőt, amelynek 30 - 80 [N] közé kell esni 36 [mm] alátámasztás esetén. Ezt az értéket a gyárak különféle módon érik el.

Az üvegampullák falának kikönnyítésére gravírozási műveletet alkalmaztunk. A felületen krátterszerű mélyedés keletkezik. Ez a művelet, hasonlóan a mechanikai gravírozáshoz, a felületen tapintható mélyedést okoz.

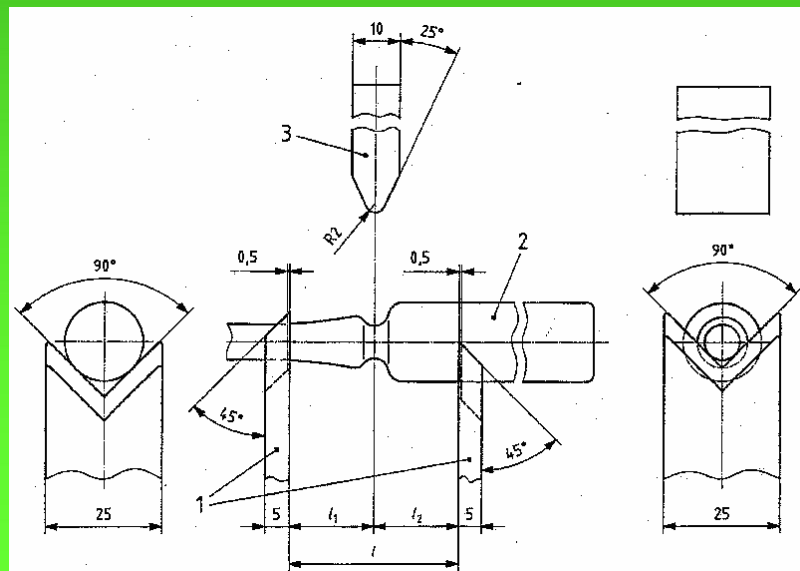
Az üveg ampullák nyakának jelöléséhez 30W CO₂ galvofejes kialakítású impulzus üzemű lézer berendezést alkalmaztunk. A fókuszált lézersugár maximális teljesítménysűrűsége 245 W/mm². A CO₂ lézerforrás által kibocsátott lézersugár hullámhossza 10600 nm.

Az üvegampullákat egy megfogó és forgató berendezésben rögzítettük, úgy hogy az üvegampulla nyaka a lézerberendezés jelölési területén helyezkedjen el.

Elvégzett kísérletek

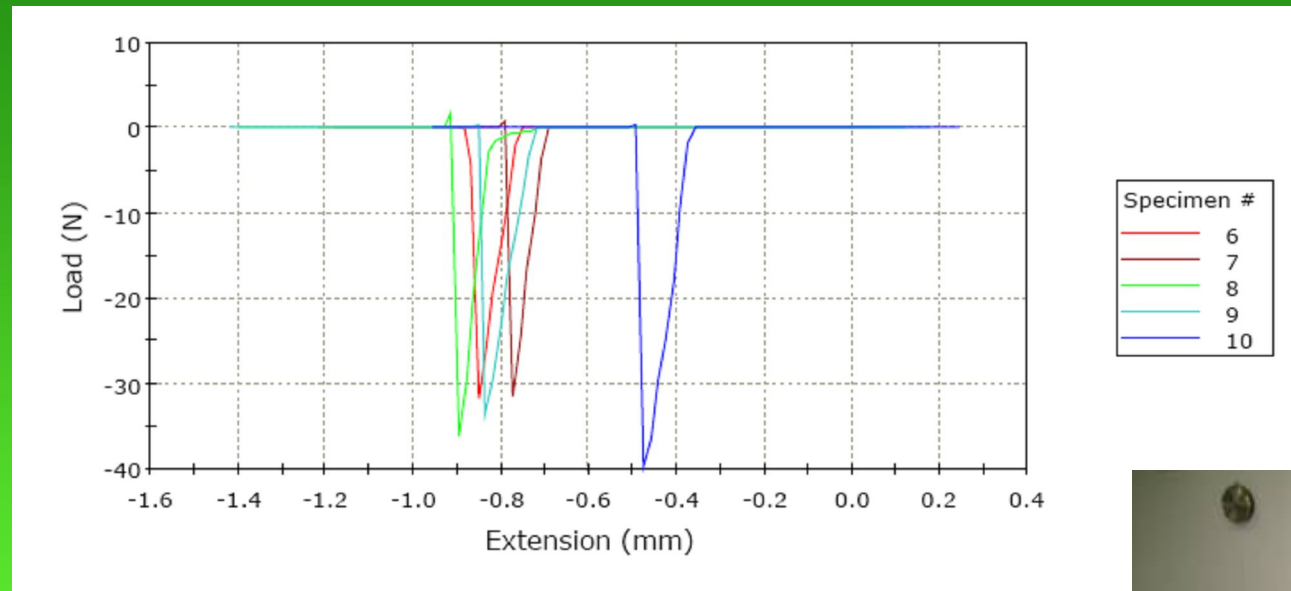

Dr. TIMÁR Imre egy. tanár, HORVÁTH Pál egy. adjunktus
Pannon Egyetem Gépészmérnöki Intézet,
Veszprém, Egyetem u. 10.
e-mail: timari@almos.vein.hu, horvathp@almos.vein.hu,
honlap: www.uni-pannon.hu

Eredmények

Az ampullák törését Instran típusú berendezésen végeztük.

A törőerő értéke 30 és 40 [N] közé esik!

Jelölő lézergépek alkalmazása a gyógyszeriparban

